

Підстави та порядок внесення змін до прямого договору за пунктом 13 Особливостей. Алгоритм дій замовника

Причини внесення змін у прямі договори можуть бути як об'єктивні (продовження строку дії договору про закупівлю та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі затримки фінансування витрат замовника), так і суб'єктивні (умовно зміна реквізитів сторін), тому замовникам необхідно розуміти правові підстави для внесення змін у прямий договір та алгоритм дій у цьому випадку.

У цій статті ми розглянемо, у яких випадках можна вносити зміни до прямого договору, дізнаємось підстави та порядок внесення змін до прямого договору, а також надамо практичні рекомендації та поради щодо мінімізації ризиків при внесенні змін.

Прямі договори у закупівлях: класифікація

Якщо ви користувались [шпаргалкою уповноваженої особи щодо вартісних меж](#), то могли помітити, що прямі договори (допорогові) в публічних закупівлях укладаються у випадках, передбачених [пунктом 11](#) Особливостей, коли вартість:

товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту) менше 100 тисяч гривень;

послуг з поточного ремонту менше 200 тисяч гривень;

робіт менше 1,5 мільйона гривень.

Підкреслимо: вищевказані вартісні межі встановлюються до всіх закупівель за одним кодом ДК (відповідно до річного плану), щодо яких укладено договори протягом року.

Також підставою для укладення прямих договорів є випадки, передбачені пунктом 13 Особливостей. Про цю підставу поговоримо детальніше далі.

Внесення змін до прямих договорів, передбачених пунктом 13 Особливостей

Оскільки пунктом 19 Особливостей передбачені обмеження щодо внесення змін до **істотних умов** договору про закупівлю, а цей пункт застосовується і до прямих закупівель, які проводяться на підставі пункту 13 Особливостей (крім підпунктів 13 та 15 пункту 13), то нижченаведена таблиця допоможе зорієнтуватися щодо зміни істотних умов договору, укладеного на підставі відповідного підпункту пункту 13 Особливостей

(крім підпунктів 13 та 15 пункту 13).

За загальним правилом, істотними умовами, що обов'язково включаються до договору про закупівлю, є предмет (найменування, кількість, якість), ціна та строк дії договору. Залежно від певного виду договору додаткові істотні умови можуть визначатись законодавством.

Також істотними умовами договору є усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однією зі сторін має бути досягнуто згоди. Більше про це читайте в статті [«Внесення змін до істотних умов договору про закупівлю»](#).

Орієнтовна таблиця із примірними документами для підтвердження внесення змін до договору за пунктом 13 Особливостей (крім підпунктів 13 та 15 пункту 13)

Підпункт пункту 19 Особливостей	Орієнтовне документальне підтвердження застосування виключення та рекомендації
1) зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу видатків замовника	<p>Документальні підстави: Якщо потреба у зменшенні обсягів закупівлі не пов'язана зі зменшенням фактичного обсягу видатків, необхідно зазначити фактичну причину зменшення обсягів закупівлі у листі до учасника. Якщо потреба у зменшенні обсягів закупівлі пов'язана зі зменшенням фактичного обсягу видатків, документальною підставою для внесення змін до істотних умов договору будуть відповідні бухгалтерські документи: зміни до річного плану закупівель, кошторис, тимчасовий кошторис, рішення розпорядника бюджетних коштів тощо.</p> <p>Обмеження внесення змін: Зменшення обсягів закупівлі не може відбутись, якщо закуповується неподільна річ, наприклад автомобіль, або роботи чи послуги, які не можуть надаватись поетапно, наприклад надання юридичних послуг у вигляді складання позовної заяви. У таких випадках замовники зазвичай розривають договір або зменшують ціну договору.</p>

<p>2) погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення;</p>	<p>Документальні підстави:</p> <ul style="list-style-type: none">• лист про необхідність зміни ціни за одиницю товару;• довідка Торгово-промислової палати, органів Держстату, інші документи, які відображають коливання ціни згідно з умовами договору;• розрахунок відсотка зміни ціни за одиницю товару. <p>Документи, які відображають коливання ціни, повинні видаватись за період з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару, бути актуальними і відображати весь період, тобто містити інформацію про зміни цін починаючи з дати укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару і закінчуючи останньою відомою датою коливання ціни такого товару на ринку.</p> <p>Для уникнення спорів замовнику краще передбачити у самому договорі про закупівлю документ, який буде підтверджувати коливання ціни товару на ринку.</p> <p>Розрахунок відсотка зміни ціни за одиницю товару внаслідок коливання ціни такого товару на ринку, який зроблено на підставі документа, який відображає коливання ціни, може бути частиною листа про необхідність зміни ціни за одиницю товару або бути окремим документом.</p> <p>Якщо умови договору про закупівлю містять формулу, за якою повинен відбуватись розрахунок зміни ціни за одиницю товару, то повинна використовуватись відповідна формула.</p> <p>Обмеження внесення змін:</p> <p>Зміни можуть вноситись виключно у разі закупівлі товарів.</p> <p>Важливо. Замовникам слід приділяти особливу увагу підставам для збільшення ціни за одиницю товару, оскільки безпідставне збільшення ціни за одиницю товару може кваліфікуватись правоохоронними органами як розтрата (стаття 191 Кримінального кодексу України).</p>
<p>3) покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю;</p>	<p>Документальні підстави:</p> <p>Додаткові документальні підстави застосування цього виключення залежать від предмета закупівлі. Наприклад, таким документом може стати експертний висновок у разі, якщо виробник не може підтвердити факт вищої якості продукції, що планується поставити, порівняно з товаром, що поставлявся раніше.</p> <p>Обмеження внесення змін:</p> <p>Відсутні. Зверніть увагу, що покращення якості не повинно призводити до зміни предмета закупівлі.</p>

<p>4) продовження строку дії договору про закупівлю та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю;</p>	<p>Документальні підстави: Документальне підтвердження об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження. Щодо обставин непереборної сили — сертифікат ТПП. Щодо затримки фінансування витрат замовника — відповідні бухгалтерські документи: зміни до річного плану закупівель, кошторис, тимчасовий кошторис, рішення розпорядника бюджетних коштів тощо. Вичерпний перелік об'єктивних обставин, що спричинили продовження договору, відсутній, тому перелік документів, які підтверджують ці об'єктивні обставини, є невичерпним. Такої ж думки Мінекономіки у листі № 3304-04_69987-06 від 24.11.2020.</p> <p>Обмеження внесення змін: Відсутні. Повинні дотримуватись принципи здійснення публічних закупівель та чинного законодавства в цілому.</p>
<p>5) погодження зміни ціни в договорі про закупівлю в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг);</p>	<p>Документальні підстави: Зазвичай додаткове документальне підтвердження підстави не потрібно, оскільки сторони в такому випадку підписують додаткову угоду, яку потім УО оприлюднює в ЕСЗ.</p> <p>Обмеження внесення змін: Відсутні. Замовники повинні дотримуватись принципів здійснення публічних закупівель.</p>

<p>б) зміни ціни в договорі про закупівлю у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування — пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку із зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування;</p>	<p>Документальні підстави: Нормативно-правові акти, якими змінюються ставки податків і зборів та/або умови щодо надання пільг з оподаткування, та/або змінюється система оподаткування (наприклад, зміни до ПКУ).</p> <p>Обмеження внесення змін: Зміни в податковому навантаженні повинні стосуватись конкретної закупівлі (предмета закупівлі) або ж, наприклад, постачальника у разі зміни системи оподаткування.</p>
<p>7) зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS, регульованих цін (тарифів), нормативів, середньозважених цін на електроенергію на ринку «на добу наперед», що застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни;</p>	<p>Документальні підстави:</p> <ol style="list-style-type: none">лист про необхідність зміни ціни за одиницю товару (якщо інше не передбачене договором);зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін — дані індексу споживчих цін (ІСЦ), які публікуються Державною службою статистики за посиланням; зміни курсу іноземної валюти — дані про зміну курсу іноземної валюти публікуються НБУ у відкритому доступі за посиланням; зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS — інформація про зміну біржових котирувань також, як правило, публікується у відкритих джерелах, проте не завжди наявний варіант українською мовою, тому для їх застосування доречно прописати обов'язок надання підтвердних документів українською мовою або з перекладом; зміна регульованих цін (тарифів), нормативів — нормативно-правовий акт, яким вносяться відповідні зміни; зміна середньозважених цін на електроенергію на ринку «на добу наперед» — документ, що підтверджує відповідну зміну, наприклад експертний висновок чи цінова довідка ТПП;договір, у якому зазначений порядок зміни ціни;розрахунок зміни ціни, якщо порядком зміни ціни не передбачено інше. <p>Обмеження внесення змін: Зміни можуть вноситись виключно з дотриманням порядку, який передбачено у договорі.</p>

<p>8) зміни умов у зв'язку із застосуванням положень частини 6 статті 41 Закону;</p>	<p>Документальні підстави: Річний план закупівель. Обмеження внесення змін: Як правило, не застосовується у прямих договорах, оскільки передбачає проведення процедури закупівлі на початку наступного року за тим самим предметом закупівлі. По-перше, неправильно буде продовжити дію прямого договору, а потім укласти новий прямий договір без проведення процедури закупівлі. По-друге, якщо у замовника є можливість укласти прямий договір на новий період, немає необхідності продовжувати дію попереднього.</p>
<p>9) зменшення обсягів закупівлі та/або ціни згідно з договорами про закупівлю робіт з будівництва об'єктів нерухомого майна відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25.04.2023 № 382, якщо розроблення проєктної документації покладено на підрядника, після проведення експертизи та затвердження проєктної документації в установленому законодавством порядку.</p>	<p>Документальні підстави: Експертиза та затверджена проєктна документація. Обмеження внесення змін: Відсутні. Повинні дотримуватись принципів здійснення публічних закупівель.</p>

Для завантаження взірців документів користуйтеся цією статтею [«Пункт 13 Особливостей: усі обґрунтування та протоколи»](#).

Орієнтовний покроковий алгоритм дій замовника

Перш за все слід визначитись із тим, чи будуть внесені зміни до істотних умов договору. У випадку внесення змін до неістотних умов договору або змін у прями допорогові договори:

На першому етапі замовник або ініціює зміну договору самостійно, або отримує оферту про зміну договору від постачальника / виконавця.

У разі наявності суперечностей щодо змін може складатись протокол розбіжностей

(факультативно).

Залежно від результату виконання попередніх пунктів: укладання додаткової угоди до договору / розірвання договору про закупівлю.

У випадку внесення змін до істотних умов договору, який укладено на підставі пункту 13 Особливостей:

Замовник ініціює зміну договору самостійно або отримує оферту про зміну договору від виконавця.

Визначається з підпунктом пункту 19 Особливостей, на підставі якого будуть вноситись зміни.

Отримує / готує відповідне документальне підтвердження застосування підстави у разі потреби.

Перевіряє відсутність обмежень щодо внесення змін.

Укладає додаткову угоду до договору.

Оприлюднює додаткову угоду та повідомлення про внесення змін до договору про закупівлю протягом трьох робочих днів з дня внесення змін.

У разі потреби змінити або доповнити договір певним пунктом скористайтеся зразком додаткової угоди, який розроблений редакцією порталу Радник — [Додаткова угода щодо змін та доповнень пунктів договору](#).

Висновок

Істотні умови прямого договору, укладеного на підставі пункту 13 Особливостей, можуть змінюватись лише у випадках, передбачених пунктом 19 Особливостей.

Замовник повинен перевіряти юридичні та документальні підстави для внесення змін до істотних умов договору про закупівлю.

Також у будь-яких закупівлях замовник повинен керуватись принципами здійснення публічних закупівель.

Також на порталі RADNUK.COM.UA уже опубліковані такі матеріали щодо цієї теми:

[«Прямий договір у публічних закупівлях»;](#)

«Звіт про укладений договір в публічних закупівлях»;

«Мінекономіки про оскарження укладення прямого договору».